

POLOŽAJ IN RAZVOJ DROBNEGA GOSPODARSTVA V OBČINI LJUBLJANA-ŠIŠKA

1. Uvod

Namen naše informacije je predočiti stanje na področju drobnega gospodarstva družbenega in osebnega dela v občini Ljubljana-Šiška, prikazati značilnosti njegovega dosedanjega ter možnosti njegovega nadaljnjega razvoja, pri tem pa že opredeliti nekatere naloge, z uresničitvijo katerih lahko pričakujemo, da bo v naslednjem obdobju na tem področju narejen korak naprej.

Informacijo je potrebno obravnavati kot parcialni del gradiva, katerega je pripravil o drobnem gospodarstvu Ljubljane Zavod za družbeno planiranje Ljubljana, ki naj poudari le specifičnosti v občini Ljubljana-Šiška.

II. Vloga drobnega gospodarstva v celotnem gospodarstvu občine Ljubljana-Šiška

V občini Ljubljana-Šiška deluje 21 organizacij združenega dela (7 enovitih, 2 ONPZ, 7 TOZD, 5 POZD), ki jih po kriterijih drobnega gospodarstva uvrščamo v to področje. V področje samostojnega osebnega dela v drobnem gospodarstvu vključujemo 1092 samostojnih obrtnikov, 206 avtoprevoznikov, 41 gostincev ter 206 občanov, ki opravljajo obrtno dejavnost kot postranski poklic.

Združeno delo v drobnem gospodarstvu zaposluje 1342 delavcev ali 35% vseh zaposlenih v drobnem gospodarstvu, samostojno delo pa 2496 ali 65% vseh zaposlenih v drobnem gospodarstvu.

Družbeni proizvod drobnega gospodarstva predstavlja v celotnem družbenem proizvodu občine 11%. Udeležba družbenega proizvoda samostojnega osebnega dela predstavlja 70% v ustvarjenem družbenem proizvodu drobnega gospodarstva. Delež OZD s področja drobnega gospodarstva v ustvarjenem družbenem proizvodu je skromen, kar je posledica stagniranja te dejavnosti, dočim se število samostojnih obrtnikov povečuje.

Pregled števila samostojnih obrtnikov, število pri njih zaposlenih delavcev ter število oseb, ki opravljajo obrtno dejavnost kot postranski poklic, prikazuje naslednja tabela:

	Št. obratovalnic	Št. zaposlenih	Obrt kot postran. poklic
Izdelovanje predmetov iz nekovin	10	4	2
Izdelava in popravilo kovinskih izdelkov	323	314	107
Izdelava in popravilo elektromehaničnih izdelkov	77	161	61
Izdelava in popravilo lesenih predmetov	119	161	21
Izdelava in popravilo tekstilnih izdelkov	60	42	29
Izdelava in popravilo predmetov iz gume	27	28	8
Izdelava živilskih proizvodov	13	14	4
Izdelava in popravilo raznovrstnih proizvodov	140	157	75
Stavbna obrt in izdelovanje gradbenega materiala	179	170	11
Osebnostne storitve in storitve gospodinjstvom	135	50	49
Gostinstvo	41	52	—
Avtoprevoznništvo	206	4	2
SKUPAJ	1339	1157	369

Zelo slabo so pokrite z obratovalnicami krajevne skupnosti Bukovica-Šinkov turn, Vodice in Trnovec-Topol. Čeprav tudi v ostalih KS niso zastopane vse dejavnosti, je

treba obrtno ponudbo obravnavati v širši družbeni skupnosti, tj. občine in celo mesta kot celota.

III. Značilnosti dosedanjega razvoja

Na območju občine Ljubljana-Šiška je že nekaj let občutno premajhno število organizacij drobnega gospodarstva, zmanjšuje pa se število v njih zaposlenih delavcev. Približno v enakem deležu po številu OZD sta zastopani proizvodna in storitvena dejavnost. Proizvodna dejavnost je slabše razvita, saj ustvarja za polovico manjši dohodek kot storitvene organizacije združenega dela. Nerazvitost proizvodne dejavnosti družbenega dela drobnega gospodarstva ima številne neugodne posledice za razvoj gospodarstva kot celote in še posebej industrije. Poglavita vzroka za tako stanje sta združevanje enot drobnega gospodarstva z večjimi organizacijami združenega dela in dejstvo, da OZD praktično niso prenesle dela svoje proizvodnje, ki je zanje neracionalen, na OZD drobnega gospodarstva.

V dosedanjem razvoju samostojnega osebnega dela ugotavljamo, da se je le-to v zadnjih petih letih povečalo za 376 novih obratovalnic oziroma letno za 8,5%. Največji porast beležimo pri številu obratovalnic za izdelavo in popravilo kovinskih izdelkov, v stavbni obrti ter pri osebnih storitvah in storitvah gospodinjstvom. Močno se je povečalo tudi število občanov, ki opravljajo obrtno dejavnost kot postranski poklic. Sorazmerno s tem je raslo tudi število pri samostojnih obrtnikih zaposlenih delavcev.

Vsakoletno statistično spremljanje samostojnega osebnega dela nam pokažejo določene tendence razvoja, vendar na podlagi formalnega spremljanja ne moremo določiti točnega razmerja med proizvodno in storitveno obrtjo, saj naslov obrti ni zadosten razlog za njihovo klasifikacijo.

V letih 1974 in 1975 je bilo v občini Šiška ustanovljenih pet pogodbenih organizacij združenega dela: TIBA, LITEKS, BELPLAST, OFSET in KANU. Kljub temu, da te pogodbene organizacije izkazujejo v glavnem boljše poslovne rezultate kot jih dosegajo organizacije v teh panogah gospodarstva, se število POZD v Šiški ne povečuje.

Pri tem moramo omeniti kot zaviralni moment togost obrtnega zakona, ki ne omogoča večjega števila delavcev za postopen prehod v višjo obliko organiziranosti, težave pri zagotavljanju dodatnih sredstev za pridobitev novih večjih prostorov in včasih tudi pomanjkljive informacije v razvojnih možnostih. Velika škoda je, da je ideja o ustanovitvi informacijskega centra ni realizirana. Poudariti moramo, da trditve, da so občinske uprave zaradi davkov nenaklonjene ustanavljanju POZD, ne držijo, ker je davek iz dohodka POZD prav tako izvorni dohodek občinskega proračuna.

IV. Dejavniki, ki vplivajo na razvoj drobnega gospodarstva

Vse ljubljanske občine so v letu 1982 pristopile k družbenemu dogovoru o pospeševanju razvoja drobnega gospodarstva. V dogovoru so se obvezale, da bodo s stimulatивно davčno politiko spodbujale naložbe v deficitarne dejavnosti. V družbenem planu občine Ljubljana-Šiška kakor tudi mesta Ljubljane so bile začrtane družbene aktivnosti v smeri pospeševanja drobnega gospodarstva. Vsa družbena prizadevanja pa do sedaj niso našla ustreznega odziva in niso vplivala na bistvene kvalitetnejše spremembe znotraj drobnega gospodarstva.

V planih krajevnih skupnosti je posebna pozornost posvečena storitvenemu delu samostojnega osebnega dela, vendar je dostikrat planiranje potreb nerealno, saj ostaja pri zapisovanju želja, ničesar pa ni dorečenega o pogojih za razvoj teh dejavnosti.

Družbeni dogovor o razvoju drobnega gospodarstva kakor tudi družbeni plan občine nas obvezujeta, da bomo: — pospeševali vse oblike vključevanja zasebnih proizvajalcev v kooperacijsko proizvodnjo tistih izdelkov, ki so pomembni za nemoten proizvodni proces,

— združevali sredstva in delo delavcev, ki so na začetnem delu v tujini, v obliki kooperacijske dejavnosti, zlasti pa še v pogodbene organizacije združenega dela,

— pri planiranju storitvenih dejavnosti upoštevali potrebe krajevnih skupnosti, kakor tudi širše družbene skupnosti (občine, mesta Ljubljane),

— pri planiranju razvoja storitvenega dela drobnega gospodarstva izhajali iz dosedanjih in predvidenih demografskih gibanj, razvojnih težej urbanizma, osebnega in družbenega standarda.

Pri obravnavi problematike drobnega gospodarstva se ne postavlja več vprašanje kolikšnega pomena je, temveč le na kakšen način drobno gospodarstvo razvijati v skladu z njegovim položajem v celotnem ekonomskem razvoju.

Da bi se odgovorilo na vprašanje bodočega razvoja drobnega gospodarstva, je potrebno kritično oceniti njegovo razvitost ob analizi vzrokov in posledic razvoja, kakor tudi odprtih vprašanj v obstoječih pogojih. Največji problem pri nadaljnjem razvoju obrtne dejavnosti predstavljajo poslovni prostori, cenovna in davčna politika, kreditiranje, izobraževanje, kakor tudi izdajanje samih obrtnih dovoljenj.

1. Poslovni prostor

Za razvoj drobnega gospodarstva je eden od osnovnih pogojev vprašanje zagotavljanja proizvodnih oziroma poslovnih prostorov. Posebno pereče je vprašanje prostora na področju osebnega dela, glede na to, da v večini primerov občanom, ki si pridobe strokovno izobrazbo in imajo npr. sredstva za opremo, zmanjka sredstev za poslovni prostor.

Tudi na področju družbenega dela drobnega gospodarstva se pojavlja enak problem zaradi razdrobljenosti in sorazmerno skromnih sredstev akumulacije ter slabih kreditnih pogojev. Sovlaganja v OZD iz drugih področij, npr. industrije, ni.

Izgradnja novih proizvodnih prostorov so zaključili v Mizarstvu Vižmarje, POZD TIBA gradi nove prostore, medtem ko DO Usluga TOZD Mizarstvo zaradi nezadostnih finančnih sredstev v sedanjem gospodarskem trenutku ne more modernizirati svojih poslovno proizvodnih prostorov.

Na območju naše občine je za storitveno obrt predvidenih več površin v stanovanjskih soseskah (ŠŠ 8/1, ŠŠ 8/2), za katere pa investitor težko dobi kupce. Nekaj površin bo zagotovljenih v okviru projekta za revitalizacijo starejših naselij. Te površine bodo namenjene predvsem specializiranim obratovalnicam, ki naj zadovoljijo potrebe širšega območja občine.

Akcija za urbanistično odredjanje obrtniških cen je v nekaterih novih soseskah že izpeljana (ŠP 4, 5), vendar ni v celoti realizirana, ker visoke cene komunalnega uredjanja zemljišč odbijajo interesente.

V družbenem planu občine smo za dejavnosti, ki so hрупnejše in prostorsko zahtevnejše, opredelili obrtne cone, in sicer ŠP-13/2 Poljane, ŠP-3 Trata, MeP-1 Medvode ter obrtno cono v Podutiku. Navedene cone so prav tako opredeljene v urbanističnem planu in so v fazi obdelave, v kolikor jih zaradi zakona o varstvu kmetijskih zemljišč ne bo potrebno delno novelirati (ŠP-13/2, MeP-1). Kljub temu, da so obrtne cone opredeljene, je njihova celotna realizacija vprašljiva, saj niso dokončno rešeni viri financiranja in v sedanjem trenutku ni pričakovati večjih premikov.

Izvršni svet občine Ljubljana-Šiška je 1. 1981 izločil 6,2 milijona din za sofinanciranje nakupov poslovnih prostorov in zadolžil samoupravno stanovanjsko skupnost občine Ljubljana-Šiška, da ta sredstva oplemeniti. Zaradi omejenih kreditnih potencialov bank naloga ni bila realizirana, koriščenje le-teh sredstev brez oplemenitenja pri banki pa bi bilo nesmotrno za odkup prostorov, ker bi lahko zagotovili le 4 lokale.

2. Politika cen

Politika cen storitev in proizvodov drobnega gospodarstva je zasnovana na enakih načelih, ki veljajo tudi za drugo gospodarstvo. Osnovna regulativna politika cen se izvaja na podlagi družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, kakor tudi odločitvah pristojnih organov pod pogoj, ki jih narekuje tekoča gospodarska politika.

Pri postavljanju politike cen se moramo zavedati, da cene v veliki meri vplivajo na razvoj drobnega gospodarstva, saj brez zadovoljivih sredstev oziroma ustreznega dohodka ne moremo pričakovati uspešnega razvoja drobnega gospodarstva. Zato moramo pri opredeljevanju politike in nivoja cen upoštevati ekonomski položaj drobnega gospodarstva kakor tudi družbeno potrebo njegovega nadaljnega razvoja.

To se nanaša tudi na organizacije združenega dela s področja obrti kakor tudi na storitve in proizvode samostojnih obrtnikov.

Politika cen naj bi bila eden od dejavnikov, s katerimi naj bi v občini kakor tudi na področju celotne Ljubljane spodbujali razvoj drobnega gospodarstva, predvsem deficitarnih storitvenih dejavnosti.

V zadnjih dveh letih je rast cen obrtnih storitev občutno nižja kot rast cen industrijskih proizvodov in so cene obrtnih storitev še naprej nerealne. Dejanske cene ne pokrivajo kalkulativnih stroškov. Takšno stanje ima močan vpliv na storitveno dejavnost, v kateri predstavljajo zaradi delovne intenzivnosti večji del stroškov osebni dohodki. V takih pogojih ni mogoče računati na razcvet obrtne dejavnosti.

3. Kreditna politika

Vzporedno z zagotavljanjem ustreznih poslovno proizvodnih prostorov za nadaljnji razvoj drobnega gospodarstva je prav tako pomembno kreditiranje in financiranje drobnega gospodarstva.

Družbeni dogovor SR Slovenije o razvoju drobnega gospodarstva obvezuje tudi banke* kot sopolisnike omejenega dogovora, da bodo tudi v bodoče z ustrežno kreditno politiko pospeševale razvoj drobnega gospodarstva. Prednost pri naložbah po kriterijih bank imajo predvsem tiste dejavnosti, ki so v občinskih razvojnih programih opredeljene kot deficitarne oziroma prioritete.

V letnem načrtu banke je predvideno dodeljevanje investicijskih kreditov samostojnim obrtnikom do 30% predračunske vrednosti, vendar ne več kot 500.000 din. Tudi kreditna sposobnost večine posojiljemalcev se giblje v razponu od 500.000 din do 800.000 din kredita. Ker banke niso imele izdelanih kriterijev za dodeljevanje kreditov in zaradi omejitve investicijskega potenciala je prišlo pri kreditiranju do zastojev. V sedanjem trenutku predstavlja poseben problem višina obrestne mere.

4. Kadri in zaposlovanje

Misel, da lahko drobno gospodarstvo zaposli več delavcev, je v sedanjem gospodarskem trenutku še bolj prisotna kot v preteklosti, hkrati pa ugotavljamo, da se število zaposlenih v OZD drobnega gospodarstva zmanjšuje. Vzporedno s tem pa se povečuje število delavcev v zasebnem sektorju drobnega gospodarstva predvsem na račun novostanovljenih obratovalnic samostojnih obrtnikov.

Povprečno število zaposlenih v obratovalnicah samostojnih obrtnikov je le 1,5 delavcev na obratovalnico, kar je sorazmerno malo ob dejstvu, da le 774 samostojnih obrtnikov uporablja dopolnilno delo drugih delavcev. Ob upoštevanju teh podatkov ugotavljamo, da je na področju samostojnega osebnega dela dovolj neizkoriščenih možnosti pri večjem zaposlovanju. Problematika pridobivanja poslovnih prostorov, neustrezna cenovna in kreditna politika ter pomanjkljive informacije o perspektivnih programih neugodno vplivajo na povečano zaposlovanje.

Čeprav za občino Šiška nimamo natančnih podatkov o kadrovski strukturi drobnega gospodarstva, lahko trdimo, da je le-ta neustrezna, saj je delež delavcev brez strokovne izobrazbe relativno visok (44%).

Poseben pomen pri ureditvi teh strukturnih neskladij ima usmerjeno izobraževanje in izobraževanje ob delu. Uspešno delovanje sistema posebnih izobraževalnih skupnosti je neposredno odvisno od tega, kako se drobno gospodarstvo vključuje v ta sistem in kako uspe uveljaviti svoje potrebe. Poseben problem predstavlja izobraževanje za deficitarne poklice, katerih ni nihče pripravljen študirati.

V svojih načrtih smo precenili pripravljenost vključevanja delavcev na začasnem delu v tujini v drobno gospodarstvo. Večina potrebuje stanovanjski in poslovni prostor, katerega želi imeti v sklopu individualne hiše z delavnico, vendar se srečajo v večini primerov s previsokimi stroški izgradnje in pomanjkanjem ustreznih lokacij. Interes je usmerjen predvsem v visoko avtomatizirano proizvodno dejavnost, katero omejujejo carinski predpisi, v izgradnjo penzionov (omejitve glede prostora in števila delavcev), večina pa želi opravljati storitve s težko gradbeno mehanizacijo, avtoprevozništvom in taksi dejavnostjo. Pri tem večina teh delavcev nima ustrezne kvalifikacije po veljavnem obrtnem zakonu.

* Polipisnice dogovora: LB — Gospodarska banka, Beograjska banka TBL, Jugobanka TB Ljubljana, Invest banka — PE Ljubljana.

5. Davčna politika

Za usklajevanje davčne politike je zadolžen občinski izvršni svet. Osnovna določila za odmero davka od dohodka iz gospodarskih dejavnosti odreja zakon o davkih občanov, konkretizira pa občinski odlok. Zaradi enotnega izvajanja in prilagajanja davčne politike letnim resolucijam o pospeševanju malega gospodarstva se za vsako leto v Sloveniji sprejme družbeni dogovor o usklajevanju davčne politike, posebej pa se usklajuje izvajanje dogovora v ljubljanski regiji in občinah mesta Ljubljane.

Nov zakon o davkih občanov drugače opredeljuje zaje-manje dohodka ter z njegovo razporeditvijo in obremenitvijo omogoča stimulatívnejše obdavčenje.

Odlok o davkih občanov, ki ga je sprejela Skupščina občine Ljubljana-Siška je razširil olajšave za storitvene kakor tudi za proizvodne dejavnosti in v posameznih primerih lahko dosegajo tudi 80 % odmerjenega davka.

V nadaljevanju podajamo pregled olajšav, ki jih priznavamo na podlagi zakona o davkih občanov ali odloka o davkih občanov in sicer:

- začetniki
- vlaganje v razširjeno reprodukcijo
- opravljanje določenih dejavnosti (tako se dejavnostim s področja stavbne obrti, gostinskim in nekaterim storitvenim priznavajo 20 % olajšave; dejavnostim s področja tehničnih in osebnih storitev in storitev gospodinjstvom 30 % olajšave)
- sprejemanje učencev v gospodarstvu in študentov ter študentov na proizvodnem delu
- starost
- invalidi.

Odlok nadalje določa večje olajšave za dejavnosti, ki z izvozom blaga domače proizvodnje in storitev na konvertibilnem področju, ustvarjajo devizni priliv, kar je pogojeno z odstotki deleža v izvozu. V kolikor znaša delež v izvozu med 5 % in 35 % znašajo davčne olajšave od 5 % do 50 %.

Manjše obremenitve pri vlaganju sredstev v razširjeno reprodukcijo naj bi spodbujale zavezanca k razširitvi dejavnosti, ne pa trošenje sredstev za osebno porabo.

Priznavanje davčnih olajšav zaradi vlaganja naj bi prispevalo k povečanju zmogljivosti, izboljšanju in modernizaciji opreme in načina dela v obrti in drugih gospodarskih dejavnostih.

Vendar ugotavljamo, da parcialni ukrepi davčne politike ne morejo doseči zaželenih rezultatov pri pospeševanju deficitarnih dejavnosti. Davčne olajšave učinkujejo šele, ko jih je zavezanec sposoben uveljaviti, to se pravi, ko tudi z drugimi ukrepi zavezanca ekonomsko usposobimo. Predvsem pa je treba poudariti, da davčna regulativa ni faktor, ki posebej močno vpliva na razvoj samostojnega osebnega dela, ker so primarni pogoji poslovni prostori, kreditna in cenovna politika.

6. Povezovanje enot drobnega gospodarstva z organizacijami združenega dela

Povezovanje in združevanje samostojnega osebnega dela med seboj ali z OZD je pomemben pogoj za hitrejši razvoj drobnega gospodarstva, ki naj zagotovi večjo socialno varnost teh delavcev in nosilcev samostojnega osebnega dela, prav tako pa naj omogoči nadaljnjo perspektivo.

Kooperacije so se v preteklih letih razvijale počasi, vendar se le dosegle določen razvoj. Značilno je, da te kooperacije niso pomenile višjih oblik povezovanja, temveč klasične kupoprodajne odnose. Povezovanje na kooperatskih odnosih je naključno, saj OZD v svojih planskih dokumentih ne predvidevajo kakršnegakoli povezovanja z enotami drobnega gospodarstva.

Ugotavljamo sicer, da je prišlo do nekaterih premikov predvsem v sodelovanju samostojnega osebnega dela z OZD, vendar pa ocenjujemo, da so ti premiki še neustrezni, da to niso višje oblike sodelovanja in da je razvoj teh odnosov še premalo načrtovan. Obrtno združenje občine Ljubljana-Siška na tem področju ni doseglo posebnega napredka, medtem ko je Elektrovod na tem področju dal svoj prispevek in je usmeril svojo dejavnost tudi v izvoz.

V vseh kooperacijskih povezovanjih vladajo načela racionalizacije in visoke specializacije ter posebne oblike zagotavljanja surovin in repromateriala. Vzroki, ki vodijo

OZD k sodelovanju z enotami drobnega gospodarstva, so predvsem prezasedenost lastnih kapacitet in nezadostno razvita lastna dejavnost.

Pomembno vlogo pri kooperativnih odnosih med industrijo in trgovino ter samostojnimi obrtniki imajo obrtne zadruga. Občasna skupna vlaganja v razvoj novih izdelkov so prisotna predvsem v povezovanju z industrijo, medtem ko takih primerov pri drugih panogah ni.

Poslovna sodelovanja so nemalokrat povezana z izvozom OZD, vendar za zasebni sektor ne razpolagamo s podatki o izvozu in uvozu. Uvoz je omejen z deviznim režimom, ki dovoljuje uvoz reprodukcijskega materiala (do 300.000 din) in nadomestnih delov za opremo.

Za pospeševanje izvoza zasebnega sektorja drobnega gospodarstva je bila ustanovljena XIX. enota SISEOT, v katero se lahko samostojni obrtniki združujejo preko obrtnih združenj. Zaenkrat ustanovitev enote za področje Šiške ni dala posebnih učinkov.

V. Nezakonito opravljanje obrtne dejavnosti

Pri nezakonitem opravljanju obrtnih dejavnosti gre po eni strani za neskladje v okviru teritorialne in profesionalne ponudbe obrti v občini, po drugi strani pa za zaostajanje obrti za rastočimi potrebami, ki jih narekuje dinamični demografski in socialni razvoj v naši občini.

Pojav »šušmarjenja« tretirajo uporabniki kot objektivno najnost spričo dejstev, da v sistemu ponudbe manjkajo tisti elementi (storitve, drobnouslužnostne, cenene storitve), ki jih večje aglomeracije obrtnih podjetij ne zagotavlja. Na tak način se uveljavlja šušmarjenje v popoldanskem času, ki ga doslej še niso uspeli analizirati ne s strani ekonomske, socialne, še manj pa s strani zakonske regulative tega pojava. Četudi bi morali spričo večjega povpraševanja po oblikah teh storitev tolerirati stanje (ker ne moremo realizirati aдекватne ponudbe) pa ta pojav zahteva temeljite in radikalne pristope in rešitve. Med nezakonito opravljanje obrtnih dejavnosti spada tudi zaposlovanje več delavcev, kot ga dovoljujejo predpisi in neizpolnjevanje obveznosti za zagotovitev socialne in ekonomske varnosti delavcev, tudi temu vprašanju je potrebno posvetiti večjo skrb.

VI. Ugotovitve in predlogi sklepov

1. Razvoj OZD drobnega gospodarstva, kot podaljšane roke industrijske proizvodnje, je zelo pomemben pogoj za vzpostavitev pravičnega ravnotežja med proizvodnjo in potrošnjo. Zato si razvoja drobnega gospodarstva ne moremo zamišljati kot stihijski razvoj, ampak je treba nanj vplivati preko planskega instrumentarija. To pomeni, da bodo morale OZD svoje potrebe po kooperacijskih storitvah s strani zasebnih proizvajalcev vključiti v svoje načrte srednjeročnega, kakor tudi dolgoročnega razvoja. Industrijske delovne organizacije bodo morale očistiti svoje proizvodne programe vseh dejavnosti, ki v bistvu obremenjujejo njihove kapacitete in ne dajejo ustreznih efektov, pa jih ohranjajo v svojih programih zaradi zagotavljanja delov ali kompletnosti ponudbe. Zavedamo se, da ni najbolj primeren trenutek za tako priporočilo, vendar bomo le tako dosegli pospešen razvoj drobnega gospodarstva, mu dali pravo mesto in v industrijski proizvodnji dosegli zaželeno učinke. Ne glede na trenutno tržno situacijo bo moralo združeno delo prenašati določeno proizvodnjo na drobno gospodarstvo.

2. Zagotovitev ustreznih poslovnih in proizvodnih prostorov je predpogoj za nadaljnji razvoj drobnega gospodarstva. Brez širše družbene pomoči v obliki cenениh kreditov in dodatnih virov za nakup in izgradnjo prostorov je iluzorno pričakovati povečanje ponudbe.

Pri izgradnji novih poslovnih prostorov je potrebno posvetiti posameznim dejavnostim večjo pozornost in voditi diferencirano politiko glede odkupnih cen in najemnin. Orientacija naj bi bila spodbujanje hitrejšega razvoja storitvene dejavnosti za zadovoljevanje potreb gospodinjstev.

Pri tem je nujno potrebno pri gradnji poslovnih prostorov stimulirati odpiranje in ustrezno lociranje servisa v novo sprejetih soseskah. Eden od kriterijev naj bi bilo tudi namensko oddajanje poslovnih prostorov za vršitev deficitarnih dejavnosti, s čemer bi se preprečilo samovoljno manjanje njihovih namenov.

3. Pri kreditiranju osnovnih in obratnih sredstev OZD drobnega gospodarstva in nosilcev samostojnega osebnega dela ne bi smelo biti toliko oscilacij v kreditni politiki

poslovnih bank. Kreditni pogoji bi morali biti dlje časa nespremenjeni, prav tako pa bi morali zagotavljati interesentom enake pogoje ne glede na občinske meje.

4. Cenovni politiki je v bodoče potrebno posvetiti več pozornosti, ker je najdražja tista storitev, ki je ni, od stopnje zadovoljevanja potreb občanov pa je odvisen tudi življenjski standard. Cenovne politike obrtnih storitev ne smemo enačiti z ostalimi storitvami, prav tako pa ne smemo izvajati politike zaščite standarda le z zadrževanjem cen teh dejavnosti.

5. Področje drobnega gospodarstva omogoča dodatno zaposlovanje. Na tem področju samostojni nosilci osebnega dela niso izkoristili vseh možnosti, predvsem zaradi nezagotovljene socialne in pravne varnosti. Ob tem je treba podpreti spremembo zakona o zavarovanju plačil, ki zagotavlja uveljavitev dolžniško upniškega razmerja tudi za nosilce samostojnega osebnega dela. Svojo nalogo morajo pri tem odigrati tudi OZD, ki naj bi z uspostavljanjem trajnejših kooperacijskih odnosov zagotovile tudi trajnejšo perspektivo celotnemu drobnemu gospodarstvu.

6. Komisija za drobno gospodarstvo pri komiteju za družbeno planiranje in gospodarstvo se bo morala opredeliti do *suficitarnih dejavnosti* kot so avtoprevozniki, avto-taksisti ter bifeji.

Komisija je doslej uspešno delovala pri tekočem reševanju problematike s tega področja.

7. Ustanovitev načrtovanega informativnega centra na nivoju mesta Ljubljane je potrebno pospešiti.

8. Komite za družbeno planiranje in gospodarstvo ocenjuje, da je ONPZ Elektrovod v dosedanjem delovanju dosegla dobre rezultate na področju povezovanja samostojnega osebnega dela z OZD in da so njeni dosežki na področju vključevanja v mednarodno delitev dela primerni.

**Predsednik komiteja
Peter Hočevnar**

OBČINA LJUBLJANA-SIŠKA
Komite za družbeno planiranje
in gospodarstvo
Datum: 11. 5. 1983

POROČILO O IZVAJANJU DOGOVORA O DRUŽBENI USMERITVI RAZPOREJANJA DOHODKA PO ZAKLJUČNEM RAČUNU ZA LETO 1982 V OZD OBČINE LJUBLJANA-SIŠKA

A. OSEBNI DOHODKI

I. Gospodarstvo

Združeno delo je v letu 1982 ustvarilo 19,1 milijarde din dohodka, kar je za 27 % več kot v enakem obdobju preteklega leta, razporedilo pa ga je za 19,6 milijarde din (izgube). Primerljivi dohodek je bil za 32 % višji od lanskega. Pri 32 % rasti primerljivega dohodka je gospodarstvo razporedilo za OD za 25,13 % več sredstev kot v letu 1981, po ugotovljenih možnostih pa bi jih lahko v globalu razporedilo za 1,8 % več. Ta odstotek je izračunan le na osnovi rasti primerljivega dohodka brez upoštevanja konvertibilnega izvoza.

Da bi dobili celovit pregled uresničevanja družbene usmeritve razporejanja dohodka je komite za 76 OZD, ki so po podatkih SDK prekoračile možno maso sredstev za osebne dohodke, ugotavljal vzroke odstopanj v skladu z navodili odbora podpisnikov Dogovora, objavljenega v Gospodarskem vestniku št. 39/82.

V skladu z določili Dogovora komite ugotavlja:

- a) Glede na bonitete 7. člena Dogovora
 - udeležba izvoza na konvertibilno področje v celotnem prihodu
 - stopnja rasti fizičnega obsega izvoza na konvertibilno področje
 - pokritost uvoza z izvozom.

11 OZD ni prekoračilo mase razporejenih sredstev za osebne dohodke.

b) V 40 OZD so upoštevali določila Dogovora, ki dopuščata možnost oblikovanja višjih sredstev za osebne dohodke v odvisnosti od dohodkovnega uspeha delovne organizacije, ki kot celota ne krši Dogovora.

c) Zaradi aktiviranja novih osnovnih sredstev, ki še ne dajejo ustreznih dohodkovnih rezultatov, 8 organizacij združenega dela ni kršilo Dogovora.

d) Po Dogovoru se sprejema za upravičeno nesorazmerje rasti osebnih dohodkov in dohodka v 6 OZD, ki so izvedle statusne spremembe in zanje ni primerljivih podatkov iz preteklega obdobja.

e) Zaradi nadpovprečnih rezultatov gospodarjenja se oprošča POZD Litex.

	indeks 81/82
Dohodek na delavca	168
Čisti dohodek na delavca	194
Sredstva za akumulacijo	312
Sredstva za reprodukcijo	260

f) V letu 1982 je 8 TOZD in 1 DS skupnih služb s področja gospodarstva neupravičeno razporedilo preveč sredstev za osebne dohodke glede na rezultate, učinkovitost poslovanja in jih uvrščamo med kršitelje Dogovora za leto 1982.

Pregled OZD — kršiteljev Dogovora za preveč razporejene osebne dohodke v letu 1982.

Naziv OZD	% prek.	znesek prek. (v din)	povpr. štev. zaposl.
1. PAP — TOZD Elektronika	6,79	1.404.996	125
2. PAP — TOZD Gradnje	19,66	1.401.722	49
3. PAP — TOZD Inštitut za raziskave in razvoj	25,99	3.410.301	56
4. PAP — DSSS	14,05	4.185.982	151
5. Iskra Široka potrošnja TOZD TV Pržan	0,24	302.233	794
6. ABC Pomurka DO Drogerija — TOZD Plastika	11,52	1.324.700	53
7. Tiskarna Slovenija	0,12	42.564	161
8. POZD Ofset	3,98	248.303	20
9. SOZD Integral — DO LPP	0,62	1.895.563	1.496

II. DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Izvršni svet mesta Ljubljane je sprejel ugotovitveni sklep, da je največja stopnja rasti sredstev za osebne dohodke za leto 1982 24,8 %. To stopnjo je v Šiški prekoračilo 21 OZD, za katere izvršni svet ugotavlja:

a) 12 OZD, ki so v letu 1981 razporedile manj sredstev za osebne dohodke kot bi jih lahko (33,34 %) glede na določila Dogovora 1981, so imele po 35. členu Dogovora iz l. 1982 možnost dodatnih izplačil v letu 1982. Organizacije so zaradi tega poračuna upravičeno presegle možno stopnjo rasti osebnih dohodkov v letu 1982.

b) Zaradi velikega zaostajanja osebnih dohodkov delavcev je bila s sklepom mestne skupščine otroškega varstva v septembru 1982 dana možnost povečanja osebnih dohodkov za dodatnih 9,55 % delavcem v 6 vzgojno-varstvenih zavodih.

c) 2 OZD usklajujeta osebne dohodke na ravni delovne organizacije, ki ne kršita Dogovora.

d) Inštitut za turbinske stroje, ki pridobiva celotni prihodek na tržni način, izpolnjuje pogoje za doseženo (27,53 %) rast osebnih dohodkov po določilih 5. člena Dogovora s tem, da je realiziral 54,4 % rast primerljivega dohodka na delavca.

B. SKUPNA PORABA

I. Gospodarstvo

Dogovor o družbeni usmeritvi razporejanja dohodka v letu 1982 predvideva, da se v okviru razporejenih sredstev za namene skupne porabe iz čistega dohodka v letu 1982 izplačila za namene skupne porabe na zaposlenega ne povečajo za več kot 20 % v primerjavi z letom 1981.